

Gevangen in een map – een lezing over vertalen

Presentatie van Julian Ross
vertaler Nederlands-Engels voor het SCP
4 november 2010

Behalve als vertaalster werk ik in deeltijd bij het Sociaal en Cultureel Planbureau. Het SCP laat zijn publicaties regelmatig in het Engels vertalen, wat al sinds ruim twintig jaar meestal gedaan wordt door de Engelsman Julian Ross. Op 4 november 2010 bezocht Julian het SCP en vertelde hij de medewerkers van het bureau over zijn ervaringen met vertalen in het algemeen en met vertalen voor het SCP in het bijzonder. Ik was natuurlijk heel nieuwsgierig en had me meteen voor deze bijeenkomst aangemeld. Julian had een boeiend, humoristisch verhaal, vol anekdotes en leerzame voorbeelden.

Enkele citaten om een indruk te geven:

Vertalen heeft kanten die leuk en iets minder leuk zijn. Dat heeft niet alleen met vertalen of taal te maken. Weten jullie bijvoorbeeld waarom in het Nederlands een akte verleden wordt en niet een ander woord, gepasseerd of zo. Dat vind ik altijd heel leuk. Toen België en Nederland korte tijd verenigd waren [...] moesten al die Franse wetten naar het Nederlands vertaald worden. Daar zat zo'n brave vertaler, ik neem aan in Brussel of zo, die zo'n ding zat te vertalen. Er stond in het Frans: 'L'acte est passée', en dan een datum. En hij dacht: dat ken ik. Acte dat is akte, en dan passée in het Frans, dat is verleden. Dus hij zei: 'De akte is verleden op zus en zo datum...'. Maar er bestond toen nog geen werkwoord verlijden, dus dat hebben ze er achteraf bij verzonnen. Leuk, toch?

Er is een leuke uitdrukking in het Engels: Lost in translation. En dat gebeurt inderdaad [...] Maar soms ook op een onverwachtse manier, waarbij ik achteraf denk: tja, dat had

niemand kunnen weten. Een paar jaar geleden heb ik bijvoorbeeld een SCP-rapport vertaald over mantelzorg. Dat was ook de titel. Prachtig, allemaal goed gegaan, het is allemaal vertaald. Later kreeg ik een exemplaar opgestuurd, zoals altijd. Het zag er prachtig uit, alleen op het omslag van dat boek staan er allemaal mantels, jassen, want dat is natuurlijk een leuke woordspeling in het Nederlands; mantelzorg, mantel, ja leuk. Alleen heet 'mantelzorg' in het Engels 'informal care'. Ja, oeps. Sommige dingen gaan inderdaad beyond translation, denk ik.

En aan het eind verklaarde Julian de titel van zijn presentatie:

De titel 'Gevangen in een map' zal ik uitleggen; dat is mij echt overkomen. Het was begin jaren negentig toen je nog van die yuppies had. Het was bij een grote Nederlandse bank en een van die snelle jongens in een strak pak en glad haar moest een lezing geven voor grote beleggers. Hij wilde dat zelf doen in het Engels, want dat kon hij wel. Geen enkel probleem, want 'English is ferrie eessie for the Dutch, they don't hef a problem wif English'. Maar onderweg kreeg hij vertraging; hij zat in de file en kwam te laat aan. Hij stond daar voor de groep, een beetje rood van de stress en een beetje hijgend, en hij zei: 'Sorry I'm late. I was caught in a file.' Gevangen in een map, dus.

Het SCP heeft van deze lezing een boekje voor de medewerkers gemaakt. Omdat het me voor leden van de Yahoo-groep Boekvertalers en lezers van dit weblog ook interessant leek, kan de lezing [hier](#) met toestemming van de schrijver en het SCP als pdf worden gedownload.